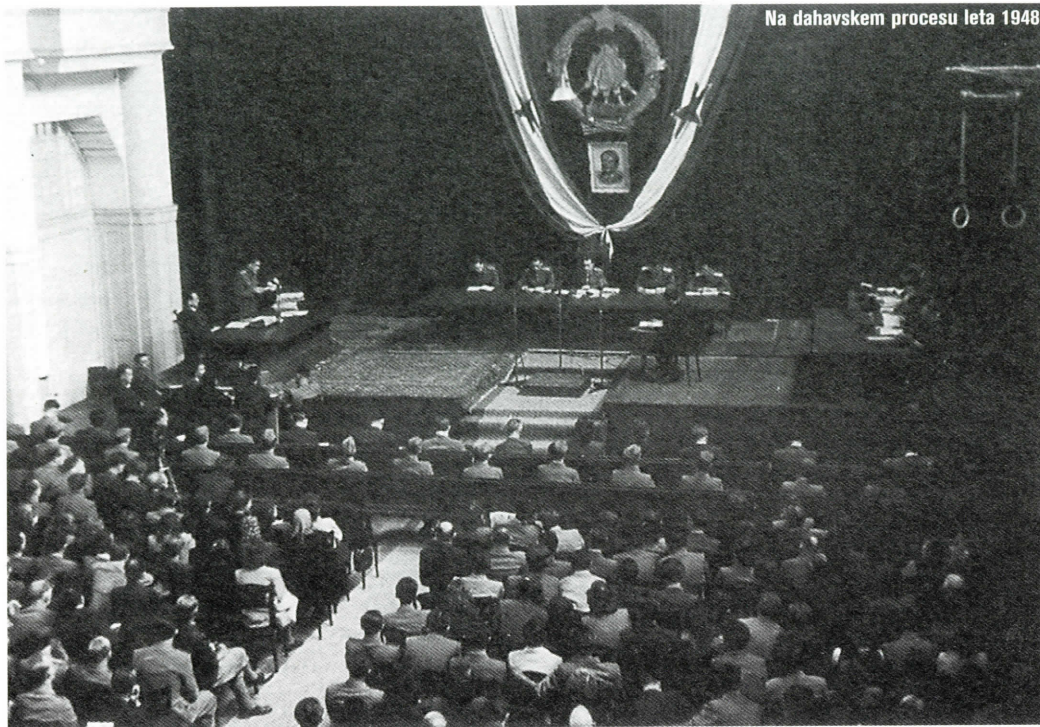

21. februarja 1952 je Zvone Debevec napisal o Srečku Robinščaku še drugo poročilo. Potem ko je uvodoma navedel, česa vse so ga obtoževali, je ponovil, da so ga aretirali skrivoma, po svoji "mreži" pa so razširili vest, da je pobegnil v tujino.

Na dahavskem procesu leta 1948

Feliks proti Udbi

6. del

Debevec: "V teku preiskave Robinščak ni ničesar priznal. Izpovedal je sicer, da je na Borlu pristal na sodelovanje z GSP /gestapom/, da pa je takoj po prihodu v Ljubljano to povedal Apih Milanu in drugim funkcionarjem VOS-a ter absolutno zanimal, da bi do osvoboditve imel kakršnekoli stike s kako tujo OS. V teku zasliševanja so se uporabljala proti njemu tudi različna sredstva (bunker, elektrika). Zasliševanjem je prisostvoval tudi polk. Brajnik."

Kot vidimo, so Robinščaka med zasliševanju mučili tudi z elektrošoki, vse skupaj pa je vodil "narodni heroj" polkovnik Udbe Edo Brajnik. Elektrošoke mu je verjetno "dajal" doktor Janez Kanoni (1904—1977; oče znanega novinarja) iz psihiatrične bolnišnice glede na to, da jih je "dajal" tudi Zdenku Zavadlavu.

"Kompromitacija"

Debevečvo poročilo se nadaljuje s poglavjem "Kompromitacija".

"Od prihoda v CZ se je Robinščak do dec. 1949 nahajal v II. stavbi voden kot ilegalec. Decem-

bra je bil premeščen v bunker I. stavbe, kjer je ostal cca mesec dni. Januarja 1950 pa je bil premeščen v poseben trakt I. stavbe, kjer je bil precej časa sam, pozneje pa dodeljen drugim pripornikom. (Puffer, Stepišnik, Kink)."

Iz navedenega se jasno vidi, da so imeli tam zaprte sicer uradno usmrčene dahavce in druge, režim pa se je še leta 1977 lagal svojcem. In se jim laže še danes!

Debevec: "Robinščak je ves čas stremel za tem, da na kakršenkoli način v javnosti zvedo, da se nahaja v zaporu. V ta namen se je poslužil najrazličnejših načinov. Tako je takoj na začetku vzpostavil kontakt z drugimi sopriporniki v isti stavbi s pomočjo trkanja. Govoril je tudi skozi linije v vratih celice. Starc Antonu, uradniku iz Ljubljane je v okt. nov. 1949 naročil, da gre do Heinz Jožeta, direktorja višje ped. šole v Ljubljani, ter mu naroči, naj njegovi materi sporoči, da se nahaja v zaporu. Dalje je sam Robinščak v času, ko se je nahajal še v II. stavbi, sam izpovedal, da je siguran, da je tudi

sestra Elza v zaporu, da je trkal z drugimi sozaporniki ter jim naročeval naj v javnosti sporoče o njegovi aretaciji ter, da je videl v zaporu Ribič Ivana in verjetno tudi on njega."

Debevec nato opisuje, kako so poslali udbovca, preoblečenega v železničarja, k Robinščakovi materi v Maribor, kjer ji je izročil ponarejeno pismo, ki ga je Robinščaku narekovala Udba. Pod pismo se je Robinščak podpisal z imenom Feliks, kar naj bi bil znak materi, da je nekaj narobe. Del poročila z naslovom "Kompromitacija" Debevec konča z naslednjim stavkom: "Prve podatke o kompromitaciji Robinščaka smo imeli že koncem l. 1949, še predno je bil premeščen v bunker in je bil takrat obveščen oddelek in uprava o tem."

Kaj je pravzaprav za Udbo pomenil izraz, da je bil Robinščak "kompromitiran"? To, da so jim stvari uhajale iz rok. Robinščaka so aretirali naskrivaj in razglasili, da je pobegnil v tujino. Njemu pa je uspelo iz zapora spraviti informacijo, da ga imajo zaprtega v Centralnih zaporih in celo na posebej skrivnem

oddelku, kjer imajo zaprte uradno že usmrčene dahavce.

Robinščakov pobeg

Naslednje poglavje v Debevečvem poročilu nosi naslov "Pobeg": "Robinščak je pobegnil 28. jan. 1952. Pred pobegom je napisal pisma naslovljena, po njegovem pripovedovanju na sledeče osebe: Stopar Tončka, Šoštanj, kateri je priložil tudi pismo za sorodnike, ministru Kraigherju, Rolih Franju v Zagrebu in Pogacič Nadi v Zagrebu. Zadnjih dveh pisem nimamo in tudi pri zaslišanju omenjena nista priznala, da bi prejele iste. Pisma naj bi oddal na pošto nek študent, za katerega pravi Robinščak, da ga ne pozna, oz. da niti ne ve, če je študent, temveč samo, da je doma nekje iz bližine Šoštanja. /.../

Po njegovem pobegu iz CZ, oz. aretaciji pri Vrstoškju, se je pojavil na univerzi v Ljubljani dne 29. jan. 1952 letak, v katerem neznani pisec piše, da je bil Robinščak zaprt, da je pobegnil in bil ponovno aretirani. Dne 29. jan. 1952 je prejela Apih, sedaj Jamšek Ančka listek, v katerem ji

neznanez soporoča, da je Robiňšćak v CZ in, da naj obvesti znanca, da mu naj pomagajo.”

Poročilo o "Felixsu"

5. novembra 1952 je Udba izdelala tretje poročilo o Robiňšćaku z naslovom "Izredno poročilo o 'Felixsu'". Naj iz njega navedemo samo odlomek, ki omenja "biro" oziroma zazidani oziroma strogo skrivnostni trakt Centralnih zaporov, kjer je ime la Udba zaprte "usmrćene" dahavce: "Iz te stavbe je bil /Robiňšćak/ po nekaj mesecih sproveden v stavbo kjer se nahaja 'biro'. Tu je bil od začetka večkrat na zaslišanju pod zelo ostrimi pogoji (elektriziranje in podobno) in nato smo ga pa pustili samega v celici in je dobil sčasoma tudi kako delo. Spominjam se le, da je v tem času prevedel knjigo 'Die Geheime Front'. Za tem je bil dan v celico skupaj s pripornikom za katerega je bilo v časopisu objavljeno, da je bil že leta 1948 likvidiran. S tem je bil skupaj nekaj mesecev in nato je bil v to celico dan še drug pripornik, za katerega je bilo ravno tako v časopisu objavljeno, da je bil že leta 1948 likvidiran in kmalu za tem /nečitljivo/.

Dne 28. 1. 1952 je po 3-mesečnem piljenju železnega okvira na

oknu pobegnil in se zatekel h Koptarjevim v Moste v Ribniško 6 kjer se je preoblekel in takoj zjutraj krenil k Šubić Valeriji, Cigaletova 11, od tu pa k Vrstoškovim v Trnovo. Tu je bil še isti dan aretiran, toda je med tem časom poslal napisana pisma svoji materi, dr. Črne Ivanu v Zagreb, Korošec Mihi v Zagreb in pismo za tovariša ministra Kraigherja. Po sprovedbi v zapore smo sestavili falsificiran zapisnik zaslišanja, podvzeli ukrepe da je bil aretiran že novembra meseca 1951 na sektorju Jesenic kot illegalec pod tujim imenom in šele kasneje identificiran kot 'Felix' od strani našega organa in bil kot tak sproveden v centralne zapore UDV za Slovenijo ter ob tej priliki tudi prvič pobegnil na postaji v Ljubljani. On je ostal v zaporih in mi smo pa podvzeli ukrepe, da se je na podlagi nove kombinacije prikazalo, da je drugič pobegnil ob priliki, ko je skupaj s priporniki kidal sneg pri centralnih zaporih. Falsificirali smo pisma naslovljena materi in drugim njegovim zvezam ter v teh pismih prikazali, da je zopet svoboden in da ima trden namen pobegniti preko meje v Madžarsko. Kasneje smo tudi preko agenture poslali pismo

iz Budimpešte materi, češ da se od tam oglaš. Mati je prepričana na podlagi prvega resničnega pisma, da se nahaja v centralnih zaporih odn. da je zaprt in se ni dala nikakor prepričati, da je pobegnil.

Nadzorovanje matere

Pričakovati je da bo mati podvzela vse, da ga nekako najde. Že ob priliki drugega pobega je rekla, da se bo obrnila na ONZ na oddelek za človečanske pravice in poleg tega pa angažirala vse svoje in njegove zveze za to, da ugotovi kje se nahaja. /.../ Poleg tega pa lahko predpostavljamo, da je sam 'Felix' organiziral celo stvar na ta način, da je dal kakšni zvezi posebno pismo v katerem je podrobno opisal ves postopek v zaporih, kateremu je pa naročil, da ga odda materi le v slučaju, če se on po drugi aretaciji ne bo vrnil. Ta predpostavka je sicer vprašanje, toda z ozirom na njegovo vsestransko razgledanost - tudi v obveščevalnem smislu je ta predpostavka verjetna. Vsled zgoraj navedenih stvari je nujno, da se problem aktivno obdeluje in naj bi se podvzeli sledeći ukrepi:

V Mariboru je potrebna kontrola pošte naslovljene na njegovo mater in na preje omenjene zveze, da

se s tem prepreči ev. intervencije v inozemstvu in ravno tako tudi pri nas, poleg tega pa, da iz kontrole pošte vidimo kakšne ukrepe povzema njegova mati. V Zagrebu je potrebno usmerjati že obstoječo mrežo, posebno na dr. Črmeta in na Burnasić-Pogačić Nado. V Ljubljani ravno tako izkoristiti že obstoječo mrežo in kontrolo vseh navedenih v poročilu.”

En izvod poročila je bil poslan Milošu Bučarju.

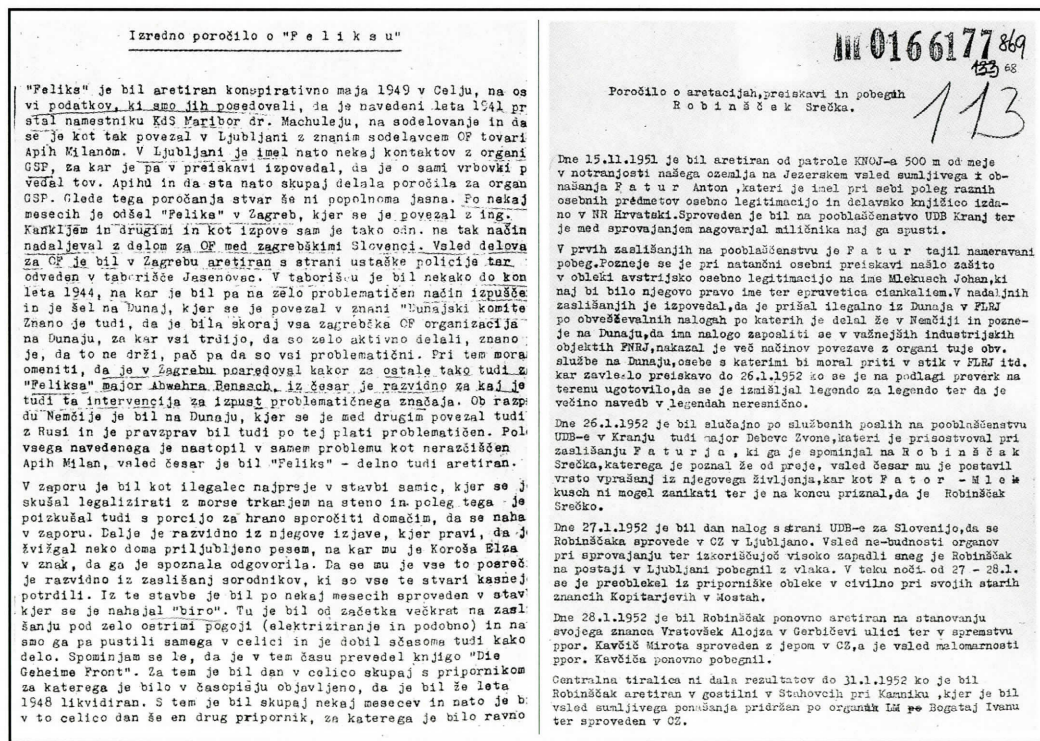
Ponarejeno poročilo

9. januarja 1953 je bilo napisano še četrto poročilo z naslovom "Poročilo o aretacijah, preiskavi in pobegih Robiňšćek Srečka", pod katerim je bil podpisan Boris Čizmek. Značilnost tega poročila je, da je postavljeno na podlagi številnih ponarejenih listin Udbe in zato nikakor ne prikazuje resnične zgodbe. Na koncu tega poročila o Robiňšćaku izvemo še naslednje: "14. 3. 1952 se je Robiňšćak pismeno obrnil na svojega nekdanjega sošolca Homer Franja, učitelja v Rajhenburgu, kjer prosi, da bi priloženo pismo izročil Robiňšćakovi materi v Mariboru, kar je Humer tudi izvršil.”

Zadnji stavek Čizmekovega poročila se glasi: "Po vseh znakih so-deč je smer njegovega pobega nakazana v NR Hrvatsko ter od tam dalje na Madžarsko." Te besede so v resnici pomenile brisanje sledi za Robiňšćakom. V resnici ga je Udba ubila z drugimi dahavci. Brez "obsoedbe" seveda.

Vsa štiri poročila Udbe o Srečku Robiňšćaku so bila sestavni del dosjeja o dahavskih procesih na notranjem ministrstvu oziroma mape, ki jo je režim uporabljal pri komunikacijah s sorodniki dahavcev. Iz primera Robiňšćak vidimo, kako je Udba skrbelo, da skrivnost o zazidanem traktu Centralnih zaporov na Poljanskem nasipu ne bi prišla v javnost. Govori pa nam tudi o tem, da so na Udbi oziroma notranjem ministrstvu ves čas natančno vedeli, kaj se je dogajalo z uradno usmrćenimi dahavci po njihovih uradni smrti, a so sorodnikom ves čas lagali. Umor in laž sta bila pač najvsađajnejši orodji slovenskih komunistov.

Ivo Žajdela

Dve udbovski poročili o "Felixsu" oziroma Srečku Robiňšćaku; od 24. 5. 1951 do 9. 1. 1953